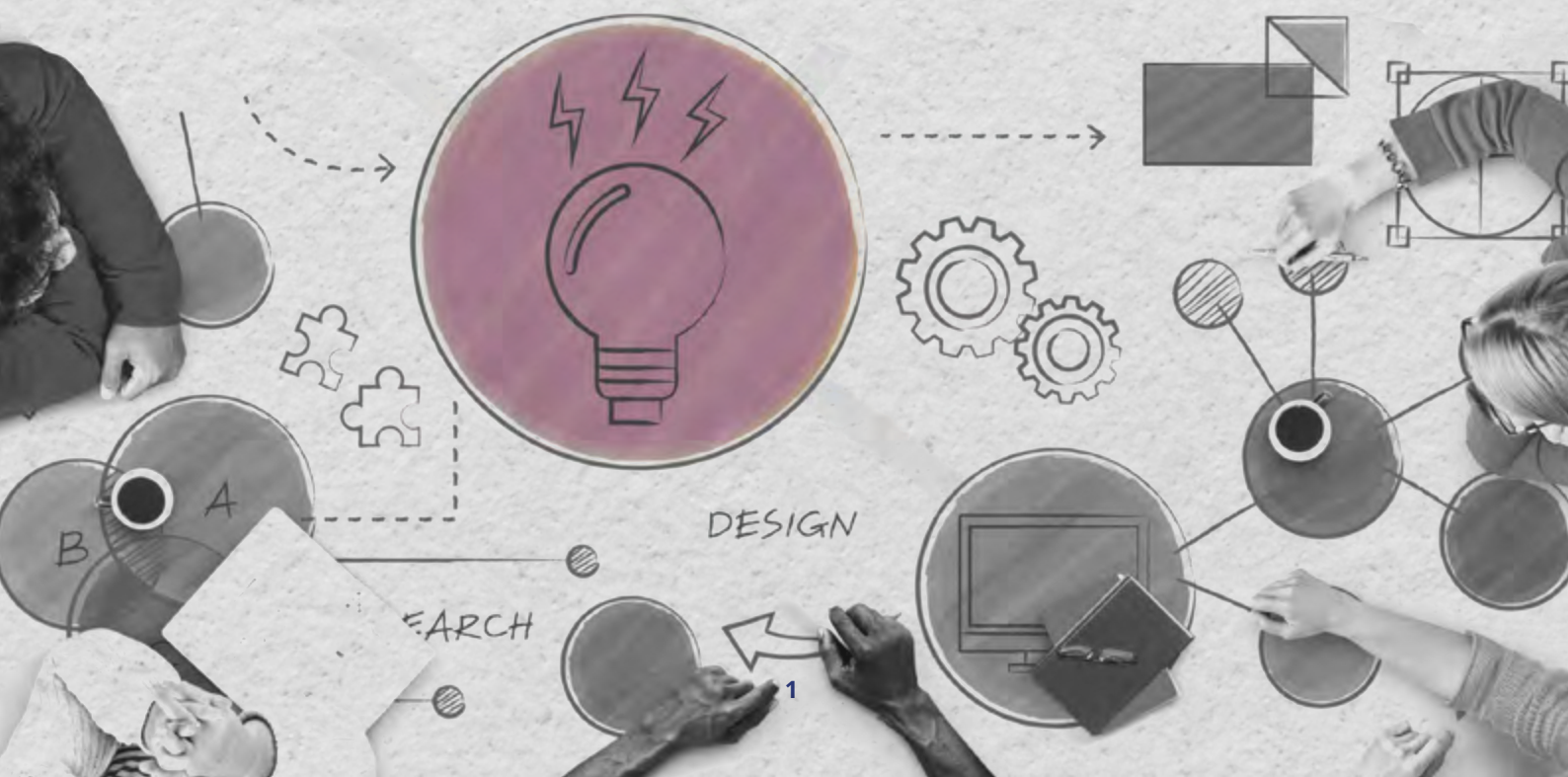

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

για την εργασιακή ένταξη
θυμάτων εμπορίας

Index

Περιεχόμενα.....	1
FAST- Foster Action & Support to Trafficked persons	4
i. Στόχοι και αποτελέσματα	4
Εισαγωγή	5
Μεθοδολογία παρέμβασης και προστασίας για θύματα και πιθανά θύματα εμπορίας.....	6
A. Διεθνές και Εθνικό νομικό πλαίσιο προστασίας.....	9
i. Διεθνές νομικό πλαίσιο	9
ii. Εθνικό Νομικό Πλαίσιο	10
iii. Πράξη αναγνώριση θύματος εμπορίας ανθρώπων από τον Εισαγγελέα.....	11
i.v. Η τρέχουσα κατάσταση στην Ελλάδα	11
B. Γενικές αρχές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	12
Σχεδιασμός και Μεθοδολογία εκπαιδευτικών-επαγγελματικών παρεμβάσεων	14
i. Εκτίμηση αναγκών	15
ii. Προετοιμασία και βήματα των παρεμβάσεων ένταξης	17
Σχεδιασμός Υλοποίησης	18
Πακέτο εργασίας 2.3 Υλοποίηση εργαστηρίων ενδυνάμωσης και ευημερίας	18
(Δεξιότητες ζωής)	18
I. Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις –Ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής	18
II. Πακέτο εργασίας 2.4 Ενίσχυση της εργασιακής ένταξης.....	20
iii. Εργασιακή ένταξη/μεθοδολογική προσέγγιση.....	20
Προκλήσεις/ Ανάδειξη προβλημάτων/ Covid-19	21
Annexes	23

Project team: Natasa Pantazi, Project Manager

Chrysanthi Zaharof, Lawyer

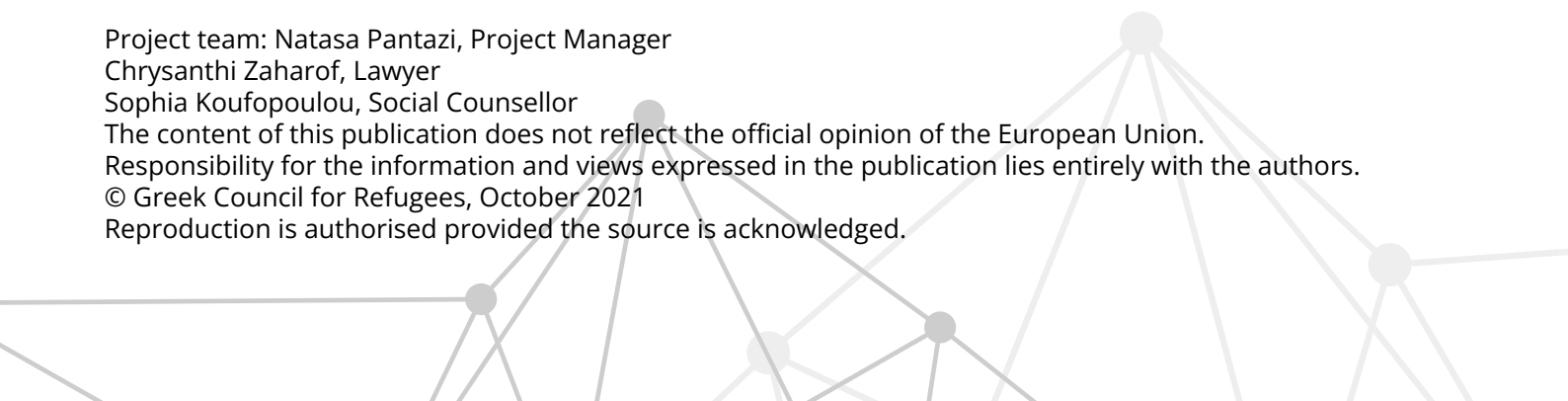
Sophia Koufopoulou, Social Counsellor

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union.

Responsibility for the information and views expressed in the publication lies entirely with the authors.

© Greek Council for Refugees, October 2021

Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

FAST- Foster Action & Support to Trafficked persons

Ο γενικός στόχος του έργου είναι η διευκόλυνση της έγκαιρης αναγνώρισης και ένταξης των πιθανών θυμάτων και θυμάτων εμπορίας υπηκόων τρίτων χωρών. Το έργο βασίζεται σε μια ισχυρή εταιρική σχέση που φέρνει σε επαφή οργανισμούς από την Ιταλία, την Ελλάδα, τις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο, στοχεύοντας στη διευκόλυνση της έγκαιρης αναγνώρισης και ένταξης πιθανών και εν δυνάμει θυμάτων εμπορίας ανθρώπων) και θυμάτων εμπορίας υπηκόων τρίτων χωρών (P / VoT).

Οι δράσεις του έργου ευρωπαϊκά, στοχεύουν σε μια ολιστική προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους όπως η διαφύλαξη των δικαιωμάτων των εξυπηρετούμενων, οι ιδιαιτερότητες στην αντιμετώπιση του φαινομένου της κάθε χώρας και οι ανάγκες επιμέρους ομάδων όπως είναι, οι ανήλικοι και οι γυναίκες.

Το έργο είναι ευθυγραμμισμένο με τους στόχους της ΕΕ, ως προς την:

- **Βελτίωση της ταυτοποίησης πιθανών θυμάτων, Παροχή βοήθειας και υποστήριξης μέσω συγκεκριμένων μέτρων προς όφελος των θυμάτων υπηκόων τρίτων χωρών,**
- **Βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των σχετικών φορέων για τον έγκαιρο εντοπισμό, βοήθεια και υποστήριξη μέσω της παροχής ικανοτήτων σε επαγγελματίες και εθελοντές που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με τα θύματα και μέσω της δημιουργίας μηχανισμών παραπομπής,**
- **Ανταλλαγή εμπειριών, πληροφοριών, γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τις παρεμβάσεις και τις εθνικές καλές πρακτικές.**

ι. Στόχοι και αποτελέσματα

Οι συγκεκριμένοι στόχοι είναι η ενισχυμένη υποστήριξη και βοήθεια σε πολίτες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας, η ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων

σχετικά με μεθόδους αναγνώρισης και υποστήριξης τους και την κοινή μάθηση και ανταλλαγή καλών πρακτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Ομάδα έργου στην Ελλάδα αποτελείται από την υπεύθυνη του έργου (ως συντονίστρια του έργου και έχοντας τη συνολική ευθύνη του), την υπεύθυνη οικονομικής διαχείρισης, την υπεύθυνη νομικών ενεργειών και την υπεύθυνη για τις ενέργειες ένταξης και κοινωνικής υποστήριξης. Παράλληλα ενισχύεται κατάλληλα, από άλλες υπηρεσίες του φορέα όπως υπηρεσίες διερμηνείας, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, συνοδείες, κλπ. ανάλογα με τις ανάγκες.

Η υπεύθυνη νομικής υποστήριξης, προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για τον προσδιορισμό και τη συλλογή όλων των σχετιζόμενων με τη φύση και τις απαιτήσεις του έργου νομικών εγγράφων που τηρεί και ενημερώνει κατάλληλα σε όλη τη διάρκεια του έργου.

Η υπεύθυνη ενεργειών ένταξης ανιχνεύει τις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευομένων και παρέχει κοινωνική υποστήριξη (ατομική και ομαδική) και σύνδεση με υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας. Παρέχει επίσης επαγγελματικό προσανατολισμό και συμβουλευτική καριέρας. Ενημερώνει γενικότερα για θέματα αγοράς εργασίας, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των εργαζομένων. Ευαισθητοποιεί την τοπική κοινωνία για την άμβλυνση των προκαταλήψεων και αρνητικών της στερεοτύπων για τις ευπαθείς ομάδες.

Εισαγωγή

Από την ίδρυσή του το 1989, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (GCR) παρέχει νομική και κοινωνική υποστήριξη σε αιτούντες άσυλο και αναγνωρισμένους πρόσφυγες, προωθώντας τα νομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα και διευκολύνοντας την κοινωνική τους ένταξη με κοινωνική συμβουλευτική υποστήριξη για διαμονή, εκπαίδευση, απασχόληση και άλλα θέματα ένταξης. Επιπρόσθετα υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, εξωσχολικές δραστηριότητες για παιδιά, ομάδες ενδυνάμωσης γονέων, εφήβων και γυναικών κ.λπ.

Οι νομικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν νομική συμβουλευτική, εκπροσώπηση ενώπιον των αρχών ασύλου, της ελληνικής αστυνομίας, των εθνικών δικαστηρίων και άλλων δικαστικών και διοικητικών αρχών ανάλογα με τις ανάγκες, παρακολούθηση των αφίξεων και της κράτησης. Το ΕΣΠ συμμετέχει σε εθνικά και διεθνή δίκτυα, εκστρατείες και υλοποιεί εξειδικευμένα σεμινάρια προς δικηγόρους, εισαγγελείς και δικαστές, συντάσσει αναφορές σε διεθνή και εθνικά αρμόδια ιδρύματα και φορείς σχετικά με την κατάσταση ασύλου στην Ελλάδα.

Ο οργανισμός έχει γραφεία σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Λέσβο και παρουσία σε όλα τα σημεία εσόδου.

Είναι μέλος πολλών ευρωπαϊκών και εθνικών¹ συνηγορώντας ακούραστα για τα θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ειδικότερα από το 1996 το ΕΣΠ υποστηρίζει τη λειτουργία του Διαπολιτισμικού Κέντρου «Πυξίδα»² και προσφέρει υπηρεσίες και προγράμματα, για την ενίσχυση της ένταξης των προσφύγων και των ευάλωτων μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Οι υπηρεσίες του Κέντρου εμπίπτουν σε 3 κύριες κατηγορίες: Εκπαίδευση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και συμβουλευτική για την απασχόληση. Η εκπαίδευση προσφέρει μαθήματα ελληνικής και αγγλικής γλώσσας για ενήλικες και υποστήριξη στην εργασία για παιδιά υπηκόων τρίτων χωρών. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί είναι εθελοντές από πανεπιστήμια. Τα μαθήματα ελληνικής γλώσσας του Δ.Κ «Πυξίδα» για ενήλικες οποιουδήποτε επιπέδου (αρχάριοι, προχωρημένοι), προσφέρονται κατά τις πρωινές και βραδινές ώρες. Το πρόγραμμα σπουδών είναι πάντα εμπλουτισμένο με αυθεντικό ψηφιακό διδακτικό υλικό στο οποίο οι μαθητές έχουν πρόσβαση μέσω μιας εκπαιδευτικής πλατφόρμας.

Επιπλέον, λειτουργεί γραφείο εργασιακής συμβουλευτικής από το 2000 και μέχρι σήμερα έχει υπηρετήσει υπηκόους τρίτων χωρών για πρόσβαση στην ελληνική αγορά εργασίας και εύρεση εργασίας στους τομείς της οικονομίας, του τουρισμού, των βιομηχανιών τροφίμων, της γεωργίας, των υπηρεσιών καθαρισμού, των πωλήσεων και της εφοδιαστικής, όπως καθώς και στον κατασκευαστικό τομέα.

Παρέχονται ατομικές συνεδρίες για την απασχόληση και υπηρεσίες ανάπτυξης επαγγελματικών δεξιοτήτων, καθώς και προγράμματα κατάρτισης. Επιπλέον, οι σύμβουλοι απασχόλησης συνδέουν τους δικαιούχους με την αγορά εργασίας, αξιοποιώντας το δίκτυο των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων που έχουν κινητοποιήσει.

Μεθοδολογία παρέμβασης και προστασίας για θύματα και πιθανά θύματα εμπορίας

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, περισσότεροι από 82,4 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλον τον κόσμο αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους εξαιτίας των πολέμων, της βίας και πάσης φύσης διώξεων (<https://www.unhcr.org/gr/21771-un-high-commissioner-refugees-filippo-grandis-message-world-refugee-day.html>).

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (<https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang-en/index.htm>) και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (<https://migrationdataportal.org/themes/human-trafficking#the-counter-trafficking-data-collaborative>) μέχρι και το 2016 εκτιμάται ότι υπήρχαν 40,3 εκατομμύρια θύματα εμπορίας στην Υφήλιο, παρόλα αυτά το 2019 καταγράφηκαν μόνο 105.787 περιπτώσεις.

Οι παγκόσμιες εξελίξεις³ οδήγησαν σε σημαντική αύξηση του αριθμού των αιτούντων ασύλου και εκτοπισμένων - ευάλωτων ατόμων, των οποίων η απελπισία και η προσπάθεια να ξεφύγουν από τις συγκρούσεις στις χώρες τους συχνά γίνεται και η αιτία εκμετάλλευσης.

1 Το GCR είναι μια αναγνωρισμένο ως Σωματείο ειδικά φιλανθρωπικό και περιλαμβάνεται στα μητρώα των αρμόδιων υπουργείων. Έχει συμβουλευτικό καθεστώς στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του ΟΗΕ από το 2001 και είναι συνεργάτης της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Εκτός από τα παραπάνω, είναι μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE) από το 1991, μέλος του Προγράμματος Χωρισμένα Παιδιά στην Ευρώπη (SCEP), ενώ συμμετέχει επίσης στην Εθνική Επιτροπή Ανθρώπων Δικαιώματα (EEDA) από το 1999. Άλλα εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα και πλατφόρμες, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ανιθαγένεια, το Ευρωπαϊκό Νομικό Δίκτυο για το Άσυλο (ELENA), ο Διεθνής Συνασπισμός Κράτησης (IDC), το Ευρωμεσογειακό Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (EMHRN), το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, την Εθνική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Δίκτυο Καταγραφής Ρατσιστικής Βίας (RVRN), την Πλατφόρμα Διεθνούς Συνεργασίας για τους Μετανάστες χωρίς έγγραφα (PICUM), την πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ κατά του Τ Η Β, και το Διεθνές Συμβούλιο Εθελοντικών Υπηρεσιών (ICVA).

2 <https://www.gcr.gr/en/pyxida-multicultural-center/actions/item/924-watch-the-new-video-for-pyxida>

3 Η εμπορία ανθρώπων (human trafficking), βάσει του διεθνούς ορισμού, όπως αυτός συμφωνήθηκε με το «Πρωτόκολλο για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων», γνωστό και ως Πρωτόκολλο του Παλέρμο, το οποίο συμπληρώνει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το διασυνοριακό έγκλημα ορίζεται ως: «η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, απόκρυψη ή η παραλαβή ατόμων, μέσω απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, εξαπάτησης, κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή μέσω πληρωμής ή ωφελημάτων για την εξασφάλιση της συμφωνίας ατόμου που ασκεί έλεγχο επί άλλου με σκοπό την εκμετάλλευση».

Η προστασία των ατόμων που διακινούνται είναι ένας από τους κύριους πυλώνες της εργασίας κατά της εμπορίας ανθρώπων, με μέτρα που τα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν παρέχοντας ολοκληρωμένη βοήθεια. Ωστόσο μακροπρόθεσμα μέτρα προστασίας και ενδυνάμωσης, είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή ένταξη στην κοινωνία παράλληλα με την πρόληψη της «επανα-θυματοποίησης».

Η οδηγία της ΕΕ υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι παρέχεται βοήθεια και υποστήριξη σε ένα άτομο μόλις οι αρμόδιες αρχές έχουν εύλογη ένδειξη να θεωρήσουν ότι μπορεί να είναι θύμα εμπορίας. Τα κράτη μέλη επίσης οφείλουν να θεσπίσουν κατάλληλους μηχανισμούς με στόχο την έγκαιρη αναγνώριση και υποστήριξη των θυμάτων με βάση τις ατομικές τους ανάγκες, συμπεριλαμβανοντας κατ' ελάχιστο την κατάλληλη και ασφαλή διαμονή, υλική βοήθεια, ιατρική περίθαλψη, ψυχολογική βοήθεια, συμβουλευτική και ενημέρωση και υπηρεσίες διερμηνείας. Η οδηγία απαιτεί επίσης από τα κράτη μέλη να παρέχουν ειδική μεταχείριση σε ιδιαίτερα ευάλωτα θύματα, συμπεριλαμβανομένων παιδιών, εγκύων και θυμάτων με αναπηρία. Ταυτόχρονα, πρέπει να θεσπιστούν μηχανισμοί για την προστασία, τη βοήθεια και την κοινωνική συμμετοχή των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Παρόλα αυτά, δεν υπάρχει συνεκτικό και συνεχές εθνικό σχέδιο για την προστασία και την ένταξη τους. Ένας από τους λόγους είναι ότι ο αριθμός των τυπικά αναγνωρισμένων θυμάτων, παραμένει χαμηλός σε συνδυασμό με την απροθυμία ορισμένων θυμάτων εμπορίας να συνεργαστούν με τις αρχές επιβολής του νόμου, μπορεί να μεταφραστεί εσφαλμένα ότι δεν ενδιαφέρονται για την ένταξη στη χώρα προορισμού τους. Θεωρείται σε μεγάλο βαθμό ότι οι διακινούμενοι είναι απλώς μια κατηγορία μεταξύ της μεγαλύτερης ομάδας μεταναστών, ειδικά όταν η συνεργασία τους στις ποινικές διαδικασίες έχει λήξει.

Για να αντιμετωπιστεί αυτό το κενό, υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης και ενίσχυσης της διεπιστημονικής και διεπαγγελματικής συνεργασίας πέρα από τη σφαίρα αναγνώρισης και τη διασφάλιση προληπτικών, μακροπρόθεσμων και βιώσιμων προγραμμάτων.

Ωστόσο, ούτε αυτό είναι εύκολο, καθώς διαφορετικές ομάδες (αιτούντες άσυλο / πρόσφυγες / μετακι-

Η τελευταία έκθεση που δημοσιεύθηκε από τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς, το έτος 2020, αναφέρονται τα συγκεντρωτικά στοιχεία των αναφορών που υποβλήθηκαν, το προφίλ των θυμάτων και άλλα στοιχεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2020 καταγράφηκαν ως θύματα εμπορίας ανθρώπων 167 άτομα εκ των οποίων τα 45 καταγράφηκαν από δημόσιους φορείς και τα 122 από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και διεθνείς οργανισμούς. Από τα 167, τα 113 είναι γυναίκες και κορίτσια, τα 54 είναι άντρες και αγόρια. Από τις γυναίκες 3 ήταν σε κατάσταση εγκυμοσύνης κατά την υποβολή της αναφοράς. Επίσης τα 74 από τα καταγεγραμμένα είναι παιδιά.

Τα καταγεγραμμένα θύματα του έτους 2020 προέρχονται από το Καμερούν (26), την Λ.Δ. του Κονγκό, την Γκάνα, την Νιγηρία, την Γουινέα, την Ερυθραία, την Ακτή Ελεφαντοστού, την Ζιμπάμπουε, την Μαυριτανία, την Ουγκάντα, την Γκάμπια, το Κονγκό, το Μαρόκο, την Μπουρκίνα Φάσο, την Σιέρα Λεόνε, το Τζιμπουτί και τη Σομαλία. Στις χώρες της Ασίας συμπεριλαμβάνονται το Αφγανιστάν, το Ιράν, το Πακιστάν, το Ιράκ, το Μπαγκλαντές, η Συρία και η Σρι Λάνκα. Τα θύματα από Ευρωπαϊκές χώρες εκτός Ε.Ε. κατάγονται από Αλβανία, Λευκορωσία και Μολδαβία.

νούμενοι χωρίς έγγραφα / θύματα εμπορίας ανθρώπων κλπ.) αντιμετωπίζουν μοναδικά προβλήματα, έχουν συγκεκριμένες ανάγκες και αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εμπόδια, έτσι η ένταξη αυτών των ομάδων απαιτεί διαφορετικές προσεγγίσεις.

Η βοήθεια πρέπει να είναι επικεντρώνεται στις ανάγκες των θυμάτων, την ηλικία και πρέπει να είναι συγκεκριμένη για το φύλο, καθώς και συγκεκριμένη στη μορφή εμπορίας που υπέστη το θύμα.⁴

4 Μια κοινή πρόκληση προκύπτει στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων κατά την προσπάθεια αναγνώρισης μιας τυπολογίας ή κατηγοριοποίησης των πρωτοβουλιών κατά της εμπορίας. Ορισμένες τυπολογίες ακολουθούν το μοντέλο «3P» και γενικά συγκεντρώνουν πρωτοβουλίες υπό τις κατηγορίες Πρόληψη, Προστασία, Δίωξη. Άλλες κατηγοριοποιήσεις είναι πολύ πιο λεπτομερείς και διαφοροποιούν τις παρεμβάσεις ως προς την ομάδα (ανήλικοι, γυναίκες, ΑΜΕΑ κλπ), ενδιαφερόμενων μερών (επαγγελματίες νομικοί, ψυχολόγοι, προσωπικό υγείας) και τον σκοπό, ιδίως όπου εμπλέκεται η χρήση νέων τεχνολογιών και πληροφοριών. Σύμφωνα με το μοντέλο ακόμα και σε ένα από τα 3P, μπορεί να υπάρξει περαιτέρω κατηγοριοποίηση.

Αν και υπάρχει έλλειψη κοινής συναίνεσης σχετικά με τους δείκτες ολοκλήρωσης, μερικοί τομείς μπορούν να προσδιοριστούν ως πηγές βασικών δεικτών για τη μέτρηση της επιτυχίας της πολιτικής ένταξης: εκπαίδευση, πρόσβαση στην αγορά εργασίας, στέγαση και κοινωνική υπηρεσίες, υγειονομική περίθαλψη και συμμετοχή σε κοινωνικές διαδικασίες.

Δεδομένου ότι η ένταξη δεν πραγματοποιείται σε εθνικό επίπεδο, αλλά κατά κύριο με αποσπασματικές παρεμβάσεις είναι αναγκαίος ο προσανατολισμός στην καλλιέργεια εμπιστοσύνης μεταξύ των νεοεισερχόμενων και της τοπικής κοινωνίας όπου οι νεοεισερχόμενοι καταλήγουν να ζουν. Πρωτοβουλίες, οι οποίες λαμβάνονται τοπικά είναι επομένως καθοριστικές για την αποτελεσματική ολοκλήρωση προγραμμάτων ένταξης.

Η πρόκληση προκύπτει καθώς πολλές πρωτοβουλίες διακρίνονται σε κατηγορίες, δημιουργώντας την ανάγκη για σχεδόν άπειρο αριθμό κατηγοριών. Ως εκ τούτου, είναι ωφέλιμο να αναγνωρίζουμε αυτήν την πρόκληση και να αποδεχτούμε τους περιορισμούς των τυπολογιών, αναγνωρίζοντας αυτό θα υπάρξουν εξαιρέσεις και ότι οι μέθοδοι κατηγοριοποίησης είναι κατευθυντήριες γραμμές και όχι κανόνες.

Σε γενικές γραμμές οι δράσεις διακρίνονται σε

- πρωτοβουλίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης ·
- δραστηριότητες πρόληψης σε προγράμματα έρευνας και εκπαίδευσης ·
- ανάπτυξη ικανοτήτων επαγγελματιών
- βοήθεια και υποστήριξη

A. Διεθνές και Εθνικό νομικό πλαίσιο προστασίας

i. Διεθνές νομικό πλαίσιο

Ως εκμετάλλευση εκλαμβάνεται η σεξουαλική εκμετάλλευση, η καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών ή δουλείας ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, τη δουλοπαροικία ή την αφαίρεση οργάνων.

Ενδεικτικά, αναφέρονται παρακάτω τα διεθνή νομικά κείμενα που περιέχουν ρυθμίσεις για την αντιμε-

τώπιση του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων, με σκοπό την επίτευξη διασυννοριακής συνεργασίας και συλλογικής θεσμοθέτησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου:

- Η Σύμβαση για την Καταστολή της Εμπορίας των Ανθρώπων και την Εκμετάλλευση της Πορνείας των Άλλων (Σύμβαση του ΟΗΕ 1949) και το άρθρο 3 αυτής, που επικεντρώνει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της σεξουαλικής εκμετάλλευσης -Το αποκαλούμενο Πρωτόκολλο του Παλέρμο, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω αποτελεί ουσιαστικά το πρώτο δεσμευτικό κείμενο που καλύπτει όλες τις πτυχές του αδικήματος της εμπορίας ανθρώπων.
- Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στην εμπορία ανθρώπων, έτος 2005, που συμπληρώνει το Πρωτόκολλο του Παλέρμο με πρωταρχικό στόχο την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, την ισότητα των φύλων και την πρόβλεψη μηχανισμών εφαρμογής των ρυθμίσεων της. Στην Ελλάδα η Σύμβαση κυρώθηκε, 8 έτη μετά, με τον Ν.4216/2013 .
- Η Οδηγία 2011/36/EU του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της. Με αυτήν την Οδηγία διευρύνεται ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων, και πλέον προστίθενται σε αυτόν αδικήματα, όπως οι μικροκλοπές και η επαιτεία.
- Οδηγία 2012/29/EU του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση των ελάχιστων εγγυήσεων για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Σημαντική Οδηγία για την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων γενικά συμπεριλαμβανόμενων και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Στην Ελλάδα κυρώθηκε με τον Ν.4487/2017, με ελαφρώς παραλλαγμένο το κείμενο αυτής.
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο⁵ στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία. Η σύναψη του ανωτέρου Πρωτοκόλλου με έναρξη ισχύος την 18η Ιανουαρίου του 2002. Κυρώθηκε δε στην Ελλάδα με τον Ν. 3625/2007, θεσπίζει την υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να απαγορεύσουν την παιδική πορνεία, παιδική πορνογραφία και εμπορία παιδιών.
- Οδηγία 2004/80/ EC για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και το άρθρο 5 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τον τίτλο 'απαγόρευση της

5 Το Πρωτόκολλο για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων άρχισε να ισχύει στις 25/12/2003 και στοχεύει κυρίως στην προστασία γυναικών και παιδιών.

δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας' ορίζει τα εξής: «1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία. 2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. 3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.»

Τέλος ειδική μνεία για την αντιμετώπιση και την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων γίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο νέο Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο που προσπαθεί να συναφθεί ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη σε μία προσπάθεια για ευρύτερη ενοποίησή στη διαχείριση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών και ειδικότερα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής Προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

i. Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

Στο Εθνικό νομικό πλαίσιο και σε επίπεδο ποινικού δικαίου, υπάρχει ειδική διάταξη που ποινικοποιεί το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων και συγκεκριμένα το άρθρο 323 Α του Νέου Ποινικού Κώδικα (ΦΕΚ Α 95/11.06.2019) που αντικατέστησε το παλαιότερο άρθρο αυτού. Ειδικότερα το άρθρο αυτό αναφέρει ότι εκείνος που με τη χρήση βίας, απειλής βίας ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με απαγωγή, προσλαμβάνει, μεταφέρει, προωθεί, εντός και εκτός επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό την αφαίρεση των κυττάρων, ιστών ή οργάνων του σώματος ή για να εκμεταλλευτεί ο ίδιος ή άλλος την εργασία ή την επαιτεία του» ή με σκοπό να εξαναγκάσει το πρόσωπο αυτό σε τέλεση γάμου», τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως 120 χιλιάδων ευρώ.

Το άρθρο αυτό αναφέρει ότι με την ίδια ποινή τιμωρείται και εκείνος που αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσω ή το παρασύρει εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση του, με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων προκειμένου να επιτύχει τον ανωτέρω σκοπό.

Υπάρχει επίσης και μία σειρά διατάξεων που μπορεί να σχετίζονται με το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων, όπως τα :

- 324 ΠΚ (αρπαγή ανήλικων)
- 339 (γενετήσιες πράξεις με ανηλίκους ή ενώπιον τους)
- 342 ΠΚ(κατάχρηση ανηλίκων)
- 351 ΠΚ (γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής)
- 349 ΠΚ (μαστροπεία)

Σημαντικό να αναφερθεί ο Ν.4487/2017 για την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, που ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2012/29/ΕΕ, η οποία αναφέρθηκε ανωτέρω και συ-

μπεριλαμβάνει τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Το συγκεκριμένο νομοθέτημα είναι αρκετά σημαντικό διότι είναι η πρώτη φορά που σε νομικό κείμενο και στο ελληνικό δίκαιο θεμελιώνεται η προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, όλων των εγκληματικών πράξεων θεωρητικά.

i. Πράξη αναγνώριση θύματος εμπορίας ανθρώπων από τον Εισαγγελέα

Για την ασφάλεια και την προστασία ενός θύματος εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα, ιδίως αν το θύμα είναι υπήκοος τρίτης χώρας εκτός ΕΕ, έχει θεσπιστεί το δικαίωμα αναγνώρισης ενός θύματος εμπορίας ανθρώπων ως τέτοιου με τη λεγόμενη πράξη χαρακτηρισμού του από Εισαγγελέα. Για την πράξη χαρακτηρισμού απαιτείται έγγραφη γνωμοδότηση που κατατίθεται στο αρμόδιο Εισαγγελικό Γραφείο του τόπου που εντοπίζεται το θύμα και συντάσσεται από δύο κοινωνικούς επιστήμονες είτε από κοινωνικούς λειτουργούς, είτε από ψυχολόγους είτε από έναν και έναν. Συνήθως την γνωμοδότηση αυτή αναλαμβάνει προσωπικό μη κυβερνητικών οργανώσεων, αλλά δύνανται και κρατικές υπηρεσίες.

Για ένα θύμα δύνανται να εκδοθεί πράξη χαρακτηρισμού από τον Εισαγγελέα είτε έχει ασκηθεί ποινική δίωξη είτε όχι. Η έκδοση θετικής πράξης χαρακτηρισμού παρέχει σειρά δικαιωμάτων στο χαρακτηρισμένο θύμα, ανάμεσα στα οποία και το δικαίωμα χορήγησης άδειας διαμονής σε αυτό, με ετήσια χρονική διάρκεια και δικαίωμα ανανέωσης για όσο διαρκεί η ποινική διαδικασία αν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, και έπειτα με δυνατότητα ανανέωσης για έναν από τους λοιπούς λόγους χορήγησης άδειας διαμονής που προβλέπονται στον μεταναστευτικό κώδικα.

Παρότι η προβλεπόμενη διαδικασία, εξασφαλίζει στοιχειωδώς μια δυνατότητα προστασίας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, δεν επαρκεί καθώς εμπλέκει ένα όργανο κυρίως ποινικού δικαίου σε διαδικασία που εντάσσεται με το άρθρο 49 του Ν.4251/2014 στο λεγόμενο μεταναστευτικό δίκαιο. Επιπρόσθετα δεν προβλέπεται δυνατότητα προσβολής μίας εκδοθείσας πράξης Εισαγγελέα που δεν χαρακτηρίζει ένα θύμα ως θύμα εμπορίας ανθρώπων.

i.v. Η τρέχουσα κατάσταση στην Ελλάδα

Σημαντική εξέλιξη στην προσπάθεια καταπολέμησης του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα, είναι η ίδρυση, το 2013, του Γραφείου για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

Τον Σεπτέμβριο του 2016 το Γραφείο συνέστησε τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς (Ε.Μ.Α.) για την αναγνώριση πιθανών θυμάτων, την αρωγή και προστασία τους. Ο ΕΜΑ εποπτεύεται από το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικό Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) έχει αναλάβει τη διαχειριστική μέριμνα του Μηχανισμού.

Ο EMA συνεργάζεται με όσους φορείς συνεμπλέκονται Υπουργεία, το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, Διεθνείς Οργανισμούς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) (από τους πρώτες οργανώσεις σε επίπεδο συνεργασίας ήταν η οργάνωσή μας). Επίσης έχει αναλάβει την εκπαίδευση φορέων, κρατικών υπηρεσιών κλπ καθώς και τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων για όσα θύματα εντοπίζονται από τις κρατικές αρχές και τις ΜΚΟ.

Ο EMA, συντάσσει ετήσιες εκθέσεις στις οποίες αναφέρονται τα στατιστικά αποτελέσματα των αναφορών.

Να σημειωθεί ότι η καταγραφή των θυμάτων, γίνεται κατά τον εντοπισμό τους από τις υπηρεσίες, συνεπώς το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων δύναται να έχει τελεστεί σε προγενέστερο χρονικό διάστημα και εκτός Ελλάδας.

Δυστυχώς ο αριθμός των καταγεγραμμένων θυμάτων είναι ενδεικτικός καθώς, τα θύματα είναι μη ορατά, καλά κρυμμένα στο κύκλωμα, με τη ζωή τους να είναι αναλώσιμη για τα κυκλώματα. Αναμένουμε δε την Ετήσια Έκθεση του Ε.Μ.Α., έτους 2020 που σαφώς η πανδημία του Covid 19, επηρέασε τον εντοπισμό των θυμάτων από τους φορείς αλλά και τους δράστες του αδικήματος.

B. Γενικές αρχές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

Οι επιζήσασες/επιζήσαντες της εμπορίας ανθρώπων υφίστανται συχνά συναισθηματικό, ψυχολογικό και σωματικό πόνο, επιζητώντας την κάλυψη των βασικών αναγκών για την επιβίωσή τους, όπως καταφύγιο, τροφή και έπειτα νομική βοήθεια, κοινωνική υποστήριξη και ψυχολογική θεραπεία (Pascual-Leone, et al. 2016).

Στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, πρέπει να δίνονται πληροφορίες⁶ για τις: (α) σχετικές δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες που δικαιούνται να ακολουθήσουν, για τα νομικά τους δικαιώματα στην ποινική διαδικασία και στην διαδικασία της νομιμοποίησης τους αν είναι υπήκοοι τρίτων χωρών και (β) για την εφαρμογή μέτρων για την πρόβλεψη της σωματικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ανάκαμψης των αιτούντων υποστήριξης με (i) κατάλληλη στέγαση, (ii) ιατρική, ψυχολογική και υλική βοήθεια (iii) ευκαιρίες απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Οι βασικές αρχές προστασίας και υποστήριξης που διέπουν τη δουλειά και τη συνεργασία μας με τον συγκεκριμένο πληθυσμό στόχο, διαμορφώνουν συγκεκριμένους τρόπους προσέγγισης διαχείρισης περιπτώσεων οι οποίες είναι (i) η ανθρωποκεντρική προσέγγιση (victim-centered approach), η οποία αρχικά αποκαθιστά την ασφάλεια και ευημερία του ατόμου, (ii) η προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα (rights-based approach) με πλήρη επεξήγηση αυτών και των τρόπων ενεργοποίησης και εξάσκησής τους, (iii) η αρχή της εμπιστευτικότητας και εχεμύθειας, η πολιτική απορρήτου, η προστασία των δεδομένων και η εν επιγνώσει συναίνεση του (εν δυνάμει) θύματος, με σκοπό τη δημιουργία σταθερού περιβάλλοντος και την παροχή ασφάλειας και προστασίας.⁷

Μετά την επείγουσα παρέμβαση, τη γενικότερη νομική, ψυχοκοινωνική και ενταξιακή υποστήριξη ακόμα και την πρόληψη του φαινομένου με ενημερώσεις σε ποικίλες πληθυσμιακές ομάδες, υπάρχουν ακόμα ζητήματα και καταστάσεις που ένας επαγγελματίας οφείλει να αναδείξει σε αυτό το στάδιο. Μετά την ολοκλήρωση και το κλείσιμο της υπόθεσης, οι επαγγελματίες επικοινωνούν με το άτομο ώστε να ενημερωθούν για την εξέλιξη και την επιβεβαίωση μη ύπαρξης κινδύνου (ή επικείμενου κινδύνου).

6 άρθρο 6, παρ. 3. του Πρωτοκόλλου της Ύπατης Αρμοστείας για την εμπορία ανθρώπων (UN, 2000)

7 Άλλες αρχές που ακολουθούνται είναι της μη βλαπτικότητας (do no harm), της μη διάκρισης (non-discrimination), της αυτοδιάθεσης και της ενεργούς συμμετοχής του/της αιτούντος/ουσας υποστήριξης (self-determination and participation), (v) η εξατομίκευση και η συνέχιση της φροντίδας και η προσέγγιση με ευαισθησία στο φύλο (gender-sensitive approach).

Σχεδιασμός και Μεθοδολογία εκπαιδευτικών-επαγγελματικών παρεμβάσεων

Η φτώχεια και δυσχέρεια, το κενό στις ίσες ευκαιρίες, η μακροχρόνια ή μη αναγνώρισή του ως θύμα εμπορίας, οι καθημερινές απαιτήσεις, τα καθημερινά ερεθίσματα από την προηγούμενη ζωή και πιθανά η μη προσδοκώμενη αρνητική αντιμετώπισή του από τη χώρα υποδοχής, μπορεί να οδηγήσει το θύμα στην επαναθυματοποίησή του. Με τη λέξη επαναθυματοποίηση εννοούμε την επανεισδοχή στην εμπορία ανθρώπων με οποιαδήποτε μορφή.

Ενώ οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει θύμα εμπορίας ανθρώπων, πολλοί άνθρωποι εξαναγκάζονται σε συνθήκες δουλείας μέσω παραπλανητικών πρακτικών φίλων, ή μελών της οικογένειάς τους, των οικείων συντρόφων και επιχειρήσεων, που επικεντρώνονται σε άτομα που είναι κοινωνικά ή οικονομικά περιθωριοποιημένα και συστημικά καταπιεσμένα.

Εάν δεν αντιμετωπιστούν οι κοινωνικοοικονομικές ευπάθειες ενός θύματος, ένας επιζών μπορεί εύκολα να βρεθεί στην ίδια επισφαλής οικονομική κατάσταση που βίωσε πριν από την εκμετάλλευση, αλλά τώρα με τις πρόσθετες προκλήσεις του περίπλοκου τραύματος, την προκατάληψη ενός συστήματος ποινικής δικαιοσύνης που πολύ συχνά δεν προστατεύει επιζώντες και άλλα συστημικά εμπόδια στην ανάκαμψη.

Οι ψυχολογικές και σωματικές επιπτώσεις από την επιβίωση της εμπορίας ανθρώπων επηρεάζουν ολόκληρη τη ζωή ενός ατόμου. Η εξασφάλιση οικονομικής αυτάρκειας και πρόσβαση σε χώρους εργασίας χωρίς αποκλεισμούς μπορούν να βοηθήσουν τους επιζώντες οποιασδήποτε τραυματικής εμπειρίας να διεκδικήσουν την αυτονομία τους και να ενδυναμώσουν τους εαυτούς τους.

Εφόσον αντιμετωπισθούν βασικές και επείγουσες ανάγκες, όπως ιατρική περίθαλψη, στέγη, φαγητό, ρουχισμό και συμβουλευτική τραύματος, βοηθώντας τους επιζώντες να επουλωθούν, χρειάζονται μέτρα ανάπτυξης ώστε να βρουν ασφαλείς, βιώσιμες και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου, εκτός από την νομική συμβουλευτική και υποστήριξη ο φορέας θα παρέχει υπηρεσίες εκπαιδευτικής και εργασιακής ένταξης.

Η διεθνής πρακτική θέλει τις οργανώσεις που εργάζονται με θύματα εμπορίας παρέχοντας πληροφορίες για ευκαιρίες εργασίας, συμβουλές σταδιοδρομίας και επαγγελματικό προσανατολισμό να

προσανατολίζουν τα άτομα κυρίως σε δημόσιες δομές, όπως οργανισμοί απασχόλησης, δημόσια εκπαιδευτικά κέντρα ή κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ωστόσο πιο αποτελεσματική μέθοδος είναι οι υπηρεσίες που αναπτύσσουν οι περισσότερες ΜΚΟ. Στις υπηρεσίες αυτές παρέχεται ενημέρωση σχετικά με την εργατική νομοθεσία, τις συμβάσεις, τις ώρες και τις αμοιβές, στοχεύοντας στη διευκόλυνση της ένταξης ή επανένταξης στην εργασία. Οι χειριστές υποθέσεων/επαγγελματικοί ή εργασιακοί σύμβουλοι σε αυτά τα προγράμματα ενημερώνουν για τις διαθέσιμες ευκαιρίες, τα δικαιώματα και τις ευθύνες τους. Οι εξυπηρετούμενοι/ες ενθαρρύνονται να δίνουν ανατροφοδότηση σχετικά με την τοποθέτηση εργασίας τους.

ι. Εκτίμηση αναγκών

Ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων πρέπει να συνυπολογίζει τις ατομικές ανάγκες, περιστάσεις και φιλοδοξίες. Η ατομική κατάσταση ενός ατόμου που έχει διακινηθεί (π.χ. ευθύνες, φιλοδοξίες και σχέδια, δεξιότητες, ψυχολογική κατάσταση και ικανότητα) θα επηρεάσει σημαντικά την επιτυχία (ή αποτυχία) οποιωνδήποτε προσπαθειών ένταξης, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ενδυνάμωσης. Παράλληλα πρέπει να αξιολογείται η ικανότητα παρακολούθησης επαγγελματικής κατάρτισης.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν, όπως έλλειψη χρημάτων για μετακινήσεις, μεγάλες αποστάσεις, έλλειψη καταλύματος κατά την εκπαίδευση, έλλειψη ημερήσιας φροντίδας παιδιών (ειδικά για μονογονεϊκές με αρχηγό γυναίκα).

α. Διαχωρισμός από οικογένεια, φίλους και ευρύτερο κοινωνικό δίκτυο.

Ο χωρισμός από τα μέλη της οικογένειας προσθέτει ένα επιπλέον επίπεδο άγχους και επιπλοκών για τα θύματα εμπορίας.

β. Διακρίσεις και προκαταλήψεις.

Το στίγμα και οι διακρίσεις είναι ένας ακόμη ανασταλτικός παράγοντας. Τα άτομα που διακινούνται ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διακρίσεις και στίγμα στις κοινότητές τους ως συνέπεια της εμπορίας ανθρώπων (π.χ. συσχέτιση με την πορνεία, αποτυχημένος μετανάστης) ή για λόγους που προηγήθηκαν της εμπορίας (π.χ. περιθωριοποίηση πριν από την εμπορία). Το στίγμα μπορεί επίσης να προκύψει όταν άλλοι, οι οποίοι έχουν επίσης οξείες ανάγκες βοήθειας, έρχονται σε αντίθεση με τη βοήθεια που παρέχεται στους δικαιούχους. Ανεξάρτητα από την πηγή, το στίγμα μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ένταξη.

Ενώ κάθε μοντέλο ενδυνάμωσης έχει τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του, όλα επηρεάζονται από ορισμένους πρωταρχικούς παράγοντες. Αυτά περιλαμβάνουν:

- 1) μεμονωμένα χαρακτηριστικά και ικανότητες
 - 2) οικογενειακή κατάσταση και δυναμική
 - 3) το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον
 - 4) τη γενικότερη οικονομική κατάσταση του τόπου
 - 5) άλλες ανάγκες που επηρεάζουν την επιτυχία της ένταξης.
- Η αναγνώριση και η προσαρμογή αυτών των εκτιμήσεων συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση των ευκαιριών επιτυχίας των δικαιούχων.

Εμπειρικά στοιχεία έχουν αναδείξει τα παρακάτω κυρίαρχα εμπόδια:

Α. Γλωσσικοί φραγμοί: στατιστικά, τα περισσότερα θύματα εμπορίας είχαν ελάχιστη ή καθόλου εκπαίδευση στις χώρες καταγωγής τους και αυτό τους δυσκολεύει να παρακολουθήσουν την εκπαίδευση στο σύστημα της χώρας υποδοχής. Υπάρχει, επομένως, υψηλότερο ποσοστό εγκατάλειψης μεταξύ αυτών με γλωσσικά προβλήματα.

Β. Επαγγελματική κατάρτιση:

Για θύματα εμπορίας ανθρώπων που επιθυμούν να παρακολουθήσουν επαγγελματική κατάρτιση σε δημόσιες δομές, η πρόσβαση δεν είναι εύκολη. Σημαντικό επίσης είναι να σημειωθεί ότι τα τρέχοντα προγράμματα για δραστηριότητες επαγγελματικής κατάρτισης με έντονη εστίαση στη θεωρία μπορεί να είναι πολύ δύσκολα για πολίτες τρίτων χωρών με λίγη ή καθόλου τυπική εκπαίδευση. Σημασία πρέπει να δίνεται επίσης στην προσαρμογή των επαγγελματικών δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας στη χώρα ένταξης.

Ορισμένες δεξιότητες που είναι αξιόπιστες στη χώρα προέλευσης μπορεί να μην είναι εμπορεύσιμες ή επικερδείς στη χώρα υποδοχής. Αυτό απαιτεί την ανάγκη για πρόσθετη εκπαίδευση σε αυτόν τον τομέα ή επανεκπαίδευση σε άλλο τομέα.

Γ. Απασχόληση γυναικών θυμάτων εμπορίας:

Οι γυναίκες βρίσκουν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας όχι μόνο λόγω δυσκολιών στη γλώσσα και έλλειψης επαγγελματικής και εκπαιδευτικής εμπειρίας. Επειδή υπάρχουν πολλές δυσκολίες στην εξεύρεση εργασίας, υπάρχουν μεγάλοι κίνδυνοι να επιστρέψουν οι γυναίκες στο προηγούμενο περιβάλλον εκμετάλλευσής τους.

Επιπρόσθετα, υπάρχει ο κίνδυνος από μη ρυθμιζόμενες συνθήκες εργασίας. Πολλές γυναίκες καταλήγουν να εργάζονται ως οικιακές εργαζόμενες, όπου ο τομέας αυτός δεν ρυθμίζεται νομικά επαρκώς. Οι ευκαιρίες διάκρισης δεν είναι πάντα προσβάσιμες, ιδιαίτερα σε γυναίκες αφρικανικής προέλευσης οι οποίες αντιμετωπίζουν περισσότερες διακρίσεις στην αγορά εργασίας.

Δ. Πολιτισμικά εμπόδια:

Δηλαδή διαφορές που σχετίζονται με την επικοινωνία, τις μεθόδους εργασίας, την αντιμετώπιση προβλημάτων και τους ρυθμούς εργασίας.

Ε. Άδειες εργασίας:

Οι πιθανοί εργοδότες είναι απρόθυμοι να αναλάβουν εκτεταμένα διοικητικά μέτρα που απαιτούνται για την απασχόληση λόγω της επισφάλειας της νομικής τους κατάστασης. Μπορεί επίσης να είναι απρόθυμοι να επενδύσουν στην εκπαίδευση των υπαλλήλων τους.

Σέ ένα δεύτερο στάδιο με δεδομένα τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά, όσον αφορά το γιατί κάποια μέλη μιας πληθυσμιακής ομάδας είναι περισσότερο ευάλωτα από άλλα, θα επιλέξουμε τις υποθέσεις που θα παρακολουθήσουμε στα πλαίσια του προγράμματος FAST:

- Βιολογικό/Κοινωνικό φύλο (Sex/Gender)
- Ηλικία
- Εκπαίδευση
- Χώρα Προέλευσης
- Εθνοτική Ομάδα
- Οικογενειακή Κατάσταση
- Συνθήκες διαβίωσης
- Ιστορικό Κακοποίησης

Άλλες προκλήσεις και περιστάσεις που επηρεάζουν τα αποτελέσματα της ένταξης είναι η:

- **Παγκόσμια οικονομική κρίση**, η οποία έχει επηρεάσει αρνητικά μεγάλες και βιώσιμες εταιρείες, ακόμη και άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και άτομα με ειδικευση. Ο βαθμός στον οποίο οι πρόσφατες και τρέχουσες χρηματοοικονομικές κρίσεις επηρέασαν την επιτυχία των πρωτοβουλιών οικονομικής ενδυνάμωσης στο έργο επανένταξης παραμένει ένα ανοιχτό αλλά σημαντικό ζήτημα. Επιπλέον, οι διαθέσιμοι χαμηλοί μισθοί συχνά δεν επιτρέπουν οικονομική ανεξαρτησία. Ένας μισθός πλήρους απασχόλησης συχνά δεν επαρκεί για την κάλυψη των βασικών εξόδων διαβίωσης. Τα φαινόμενα οξύνθηκαν και προβλέπεται να ενταθούν μετά την παρατεταμένη πανδημία, της οποίας τα αποτελέσματα στην οικονομία δεν έχουν φανεί ακόμη.
- **Η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας**, η επιτυχία στην εύρεση και τη διατήρηση μιας εργασίας συνδέεται άμεσα με αυτή, καθώς και με την τοπική οικονομία στην κοινότητα όπου το άτομο επανεκτιμάται.

Τέλος, προβλήματα στην τοπική οικονομία, σε μικροκλίμακα τροφοδοτούν συχνά την ευπάθεια και μπορεί να οδηγήσουν σε καταστάσεις, εκμετάλλευσης και εμπορίας.

Στην Ελλάδα όπου η πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση για πολίτες τρίτων χωρών είναι πολύ δύσκολη, έχει μεγάλη σημασία οι παρεμβάσεις ανάπτυξης ικανοτήτων να χρησιμοποιούν δημιουργικά τις ατομικές δεξιότητες και δυνατότητες και να δημιουργούν συνέργειες στο οικοσύστημα των ΜΚΟ για την αξιοποίηση όλων των ευκαιριών και των πόρων υλικών και άυλων. Μερικά παραδείγματα:

- Προσανατολισμός στην επιχειρηματικότητα: με παραπομπές σε φορείς που αναλαμβάνουν εκπαίδευση στην εκκίνηση επιχειρήσεων. Η πληροφόρηση θα περιλαμβάνει νομικές πτυχές της επιχειρηματικότητας, του μάρκετινγκ, του επιχειρηματικού σχεδιασμού και της οικονομικής διαχείρισης.
- Προσανατολισμός σε επαγγέλματα: πωλήσεις, helpdesk υπηρεσιών, marketing, promotions. Παραπομπή και συνέργειες με φορείς που εξειδικεύονται στην παροχή επιχειρηματικών υπηρεσιών και τη συμβουλευτική.
- Προσανατολισμός στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων στον τομέα της πληροφορικής και στην ανάπτυξη εφαρμογών.

ii. Προετοιμασία και βήματα των παρεμβάσεων ένταξης

Η ένταξη αναφέρεται στη διαδικασία ανάκαμψης και κοινωνικής και οικονομικής ένταξης μετά από μια εμπειρία εμπορίας. Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό της επιτυχούς ένταξης είναι η πρόσβαση σε ένα λογικό (και βιώσιμο) βιοτικό επίπεδο, καθώς και ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη. Για πολλά θύματα εμπορίας ανθρώπων, η επιθυμία να βελτιωθεί η οικονομική τους κατάσταση (και αυτή των οικογενειών τους) ήταν καθοριστικός παράγοντας για την απόφασή τους να διακινδυνεύσουν την μετακίνησή τους. Επομένως, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι τόσο τα άτομα που διακινούνται όσο και οι οικογένειές τους θεωρούν ότι τα οικονομικά ζητήματα είναι πρωταρχικά προβλήματα κατά την επανένταξη.

Η οικονομική ενδυνάμωση αναφέρεται στην οικονομική ενίσχυση των ατόμων και των κοινοτήτων. Στο πλαίσιο της ένταξης, η ενδυνάμωση αφορά την ανάγκη να αναπτύξουν τους πόρους και την εμπιστοσύνη για να στηρίξουν οικονομικά τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους και μακροπρόθεσμα, να συμβάλουν στην ευημερία των κοινοτήτων τους. Ο χώρος εργασίας είναι ένας βασικός περιβαλλοντικός παράγοντας στην ψυχική μας ευεξία και υγεία. Η οικονομική ευημερία επηρεάζει την προσωπική ταυτότητα, την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική αναγνώριση. Επιπλέον, οι οικονομικές επιλογές συμβάλουν στην κοινωνική ένταξη, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής επαφής, του κοινωνικού πλαισίου, της δομής του χρόνου και της κοινωνικής ταυτότητας.

τας, τα οποία επηρεάζουν την υγεία των ανθρώπων και την ψυχική υγεία. Για πολλά άτομα που διακινούνται, οι οικονομικές ευκαιρίες - είτε μια δουλειά είτε κάποια μορφή δημιουργίας εισοδήματος, όπως μια μικροεπιχείρηση - αποτελούν το κύριο επίκεντρο τους, αμέσως μετά την έξοδο από μια κατάσταση εμπορίας μέσω της μακροπρόθεσμης διαδικασίας επανένταξης.

Σχεδιασμός Υλοποίησης

Πακέτο εργασίας 2.3

Υλοποίηση εργαστηρίων ενδυνάμωσης και ευημερίας (Δεξιότητες ζωής)

Αυτή η δράση στοχεύει στο να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της εμπορίας ανθρώπων και να αναπτύξει τις ικανότητες των P/VoT να προστατεύουν αποτελεσματικά την υγεία και την ευημερία τους, χτίζοντας παράλληλα αυξημένη εμπιστοσύνη και ανθεκτικότητα. Για την Ελλάδα επιλέχθηκαν δεξιότητες ζωής, ώστε να δομηθεί ένα πλαίσιο υποστηρικτικής ενδυνάμωσης των επιβιωσάντων εμπορίας με σκοπό την ανεξαρτητοποίηση τους.

I. Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις - Ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής

Οι δεξιότητες ζωής αποτελούν συστατικό μέρος των ικανοτήτων για ζωή και εργασία σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο.

Οι τύποι δεξιοτήτων ζωής προκύπτουν ως απάντηση στις ανάγκες του ατόμου σε συγκεκριμένες καταστάσεις της πραγματικής ζωής.

Μέσω των δεξιοτήτων ζωής οι άνθρωποι εξοπλίζονται με τις βασικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη μετάβαση στην ανεξαρτησία.

Στόχος των εργαστηρίων είναι να βοηθήσει τα άτομα να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις προκλήσεις και τα ερωτήματα της καθημερινότητάς τους, βελτιώνοντας την αυτοπεποίθηση, τη διεκδικητικότητα και τη λήψη αποφάσεων, καθώς και την ικανότητα να παραμένουν ασφαλείς και υγιείς, ώστε να μπορούν να αναδειχθούν επιτυχημένα στην αναζήτηση εργασίας.

Η προσέγγιση στην εκπαίδευση είναι προσωποκεντρική, εμπλέκοντας τους συμμετέχοντες σε ενεργό ρόλο στη συσχέτιση των θεμάτων εκπαίδευσης με τη ζωή και τις δεξιότητές τους. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής λειτουργεί λιγότερο ως δάσκαλος (δίνοντας διαλέξεις) και περισσότερο ως διευκολυντής της μάθησης ενθαρρύνοντας τη συζήτηση και συνεισφέροντας νέες ιδέες.

Ο τρόπος παράδοσης των εργαστηρίων είναι:

- ενεργός: έμφαση στη μάθηση μέσω της πράξης
- διαδραστική: χρησιμοποιώντας τη συζήτηση ως μέσο κατανόησης
- σχετική: εστιάζοντας σε ζητήματα της πραγματικής ζωής
- κριτική: ενθαρρύνοντας τους ανθρώπους να χρησιμοποιούν αναλυτικά εργαλεία
- συνεργατική: χρησιμοποιώντας την ομαδική εργασία και τη συνεργατική μάθηση
- συμμετοχική: δίνοντας στους συμμετέχοντες το λόγο για τη δική τους μάθηση.

Ενότητες

A. Ικανότητες Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας

- Γνωριμία με την κουλτούρα υποδοχής.
- ενεργή ακρόαση/ αποτελεσματική επικοινωνία/ εμπόδια επικοινωνίας
- Η πρόσβαση και η επικοινωνία με τις υπηρεσίες

B. Αστικά-κοινωνικά δικαιώματα και εργασιακά δικαιώματα /Συμμετοχή στην κοινότητα υποδοχής

- Γνωριμία με τα δικαιώματα
- Η σημασία της δικτύωσης/εθελοντισμού, η συμμετοχή στην κοινότητα υποδοχής

Γ. Προσωπική ανάπτυξη

- Κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες αντιμετώπισης (δημιουργική σκέψη, σημασία του καθορισμού στόχων, πώς να αναζητήσετε βοήθεια)

Δ. Συνήθειες Ευεξίας και Υγείας

- Διαχείριση της καθημερινότητας, συμβουλές μείωσης του άγχους, απόκτηση υγιούς τρόπου ζωής
- Μείωση βλαπτικών συνηθειών
- Αναζήτηση υγιεινών τροφών, αγορές και εναλλακτικές λύσεις.

Γνωριμία με τις δημοτικές υπηρεσίες που μπορούν να βοηθήσουν στην παροχή ειδών πρώτης ανάγκης κ.λπ

Ε. Δεξιότητες αυτοδιαχείρισης

- προετοιμασία για απασχόληση/ γνωριμία με τις κατάλληλες υπηρεσίες/ πρόσβαση σε υπηρεσίες/ κουλτούρα στο χώρο εργασίας
- αξίες για εργασία, όπως ακεραιότητα, ειλικρίνεια, ακρίβεια
- /προετοιμασία αυτο-παρουσίασης, / τεχνικές διαπραγμάτευσης/ βιογραφικό
- Διαχείριση προσωπικών οικονομικών. Πώς να αποφύγετε το χρέος.

II. Πακέτο εργασίας 2.4 Ενίσχυση της εργασιακής ένταξης

Το Γραφείο Απασχόλησης του GCR προσφέρει υπηρεσίες απασχόλησης σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας και αιτούντες άσυλο τα τελευταία 21 χρόνια. Μέσα σε αυτά τα χρόνια, το ΕΣΠ έχει αναπτύξει μια ολιστική προσέγγιση και παρέχει ένα πολύπλευρο σύνολο υπηρεσιών, το οποίο περιλαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες ετοιμότητας για εργασία, εντατικά μαθήματα γλώσσας, συνεδρίες ανάπτυξης επιχειρηματικότητας και θέσεις εργασίας.

Επιπλέον, έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο με εργοδότες, ώστε να είναι σε θέση να ταιριάζει τη ζήτηση και την προσφορά στην αγορά εργασίας.

Στο πρόγραμμα FAST η δραστηριότητα στοχεύει στη διευκόλυνση της ένταξης εργασίας. Οι στοχευμένες δράσεις θα βοηθήσουν στον προγραμματισμό της εργασιακής ενδυνάμωσης προσαρμοσμένης στις ικανότητες του ατόμου σε συνδυασμό με τη ζήτηση της αγοράς εργασίας. Με αυτό τον τρόπο θα ενισχυθούν οι δεξιότητες 20 επωφελομένων με εξατομικευμένες υπηρεσίες πριν από την πρόσληψη

- προετοιμασία βιογραφικού και νομικές διαδικασίες, προετοιμασία εγγράφων που σχετίζονται με την εργασία,
- εκπαίδευση σε τεχνικές συνέντευξης & προσανατολισμός στην εργασιακή κουλτούρα,
- ομαδικές ενημερωτικές συνεδρίες για τα επαγγέλματα που ζητά περισσότερο η αγορά εργασίας και
- ευκαιρίες για συνάντηση με εργοδότες και υπαλλήλους ανθρώπινου δυναμικού.

Επιπλέον, ο/η συμβουλος θα παραπέμπει σε μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης και γλώσσας και θα παρέχει συμβουλευτική σταδιοδρομίας για την ενίσχυση της διαδικασίας ενδυνάμωσης και τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας.

Κάθε χρόνο, το 45% των δικαιούχων υπηρεσιών απασχολησιμότητας του GCR εξασφαλίζουν εύρεση εργασίας στην Ελλάδα. Υπό το πρίσμα της πανδημίας Covid-19, η υπηρεσία έχει εισαγάγει την παροχή υπηρεσιών μέσω εναλλακτικών οδών, αντί μέσω της διαχείρισης των υποθέσεων πρόσωπο με πρόσωπο, έτσι οι υπηρεσίες του γραφείου συνεχίζονται χωρίς διακοπή, ακόμη και όταν βρίσκονται σε εθνικό lockdown.

iii. Εργασιακή ένταξη/μεθοδολογική προσέγγιση

Α. Αρχική εκτίμηση που ακολουθείται από τη δημιουργία ενός εξατομικευμένου σχεδίου δράσης.

Στη συνέχεια, η συμβουλευτική ενδυναμώνει την εφαρμογή του σχεδίου δράσης, π.χ. εγγραφή σε μαθήματα γλώσσας και επαγγελματικά εργαστήρια. Περιλαμβάνει επίσης την κινητοποίηση των ατόμων και την υποστήριξή τους στον εντοπισμό και στην προετοιμασία για τη συνέντευξη εργασίας (π.χ. εικονικές συνεντεύξεις). Η αντιστοίχιση των δεξιοτήτων των ατόμων με τις ανάγκες των εργοδοτών είναι ένα άλλο βασικό συστατικό των διαβουλεύσεων.

Β. Παραπομπή σε μαθήματα ελληνικής ή αγγλικής γλώσσας είτε εσωτερικά στο ΕΣΠ είτε σε άλλους φορείς.

Γ. Ατομικές συνεδρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων σχετικά με soft skills,

δεξιότητες παρουσίασης κ.λπ.
Προετοιμασία και ανάπτυξη
βιογραφικού.

Δ. Προετοιμασία για επιχειρηματικότητα.
Ενημέρωση για το νομικό πλαίσιο
και τις δυνατότητες που παρέχονται
(μικροδάνεια κλπ).

Επιλεγμένοι/ες επωφελούμενοι θα δικτυωθούν με
επιχειρήσεις σε επαγγέλματα υψηλής ζήτησης, όπως
εστίαση, λιανική πώληση, κατασκευαστική, τουρισμός.

Προκλήσεις/ Ανάδειξη προβλημάτων/ Covid-19*

Η τρέχουσα επιδημία του COVID-19 έχει επηρεάσει
δραστικά τις ζωές εκατομμυρίων σε όλο τον κόσμο.
Ενώ οι αντιδράσεις για την υγεία αποτελούν προτε-
ραιότητα, έχουν προκύψει ανησυχίες σχετικά με τον
βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο που
έχει και πιθανόν θα έχει η πανδημία και τα μέτρα
που λαμβάνονται για τον έλεγχο της στο έγκλημα
της εμπορίας ανθρώπων και των θυμάτων της, μετα-
ξύ άλλων όσον αφορά:

Εμποδίζεται η πρόσβαση στην υγειονομική περί-
θαλψη για τα θύματα που μπορεί να είναι περισσό-
τερο ή λιγότερο εκτεθειμένα στον ιό.

Αυξάνοντας τους κινδύνους για τις ήδη ευάλωτες
ομάδες ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των γυναι-
κών και των κοριτσιών, των μετακινούμενων ατόμων
που επηρεάζονται από τους ταξιδιωτικούς περιο-
ρισμούς, των παιδιών που διατρέχουν μεγαλύτερο
κίνδυνο χωρισμού της οικογένειας, καθώς και των
ατόμων που επηρεάζονται άμεσα από τη διακοπή
των οικονομικών δραστηριοτήτων και τις μειωμένες
επιλογές διαβίωσης.

• Μείωση των εμβασμάτων, καθώς και
διαταραχές στα δίκτυα οικογενειακής
και κοινωνικής ασφάλειας.

• Αυξανόμενη επικράτηση της σεξουαλικής
εκμετάλλευσης στο διαδίκτυο και χρήση
τεχνολογίας για τη διευκόλυνση της
εγκληματικής συμπεριφοράς.

• Παρεμπόδιση πρόσβασης σε υπηρεσίες
και υποστήριξη για τα θύματα και τους
επιζώντες, λόγω των προσωρινά
κλειστών καταφυγίων και της

διακοπής των υπηρεσιών από ΜΚΟ
και παρόχους υπηρεσιών.

• Εκτροπή πόρων επιβολής του νόμου για
τη διερεύνηση και την αντιμετώπιση της
εμπορίας ανθρώπων, καθώς και μειωμένες
επιθεωρήσεις που οδηγούν σε μείωση του
εντοπισμού περιπτώσεων,
συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας
για εργασιακή εκμετάλλευση.

• Καθυστερημένη αναγνώριση
των θυμάτων.

• Καθυστερημένη πρόσβαση στη δικαιοσύνη,
συμπεριλαμβανομένης της αναβολής
των δικών, προκαλώντας σημαντικές
διαταραχές στη διεξαγωγή διαδικασιών
ενώπιον ποινικών, αστικών και διοικητικών
δικαστηρίων εις βάρος των δικαιωμάτων
των θυμάτων.

• Κίνδυνοι ότι η επιστροφή των θυμάτων
εμπορίας στις χώρες καταγωγής τους
μπορεί να καθυστερήσει ή, αντίθετα,
να επιταχυνθεί, ακόμη και αν τα
ενδιαφερόμενα πρόσωπα αντιμετωπίζουν
σοβαρούς κινδύνους για την υγεία και
την προστασία στις χώρες επιστροφής.

Χρειάζεται να ενταθούν οι διακρατικές πρωτοβου-
λίες για να αυξηθεί η συνηγορία στον εντοπισμό
βασικών τομέων που χρήζουν παρέμβαση και στην
ανάπτυξη απαντήσεων για την αντιμετώπιση του
αντίκτυπου του COVID-19.

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι η προσέγ-
γιση των θυμάτων εμπορίας μπορεί να είναι αποτε-
λεσματική, μόνο μέσω συνεργασιών με τη συμμετοχή
κυβερνητικών και μη φορέων οι οποίοι συνεργάζο-
νται με συντονισμένο τρόπο για να διασφαλιστεί ότι
όλα τα θύματα και εν δυνάμει θύματα, έχουν πρό-
σβαση σε βοήθεια και ότι οι ανάγκες τους ικανοποι-
ούνται αποτελεσματικά.

Η έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη στα θύ-
ματα εμπορίας είναι σημαντική για να διασφαλιστεί
η επανάκαμψη τους αλλά και να τους ενθαρρύνει να
απομακρυνθούν από τους διακινητές.

Οι καθυστερήσεις και οι περιορισμοί στην παροχή
βοήθειας καθιστούν τα θύματα ευάλωτα σε περαιτέ-
ρω εμπορία και κακοποίηση.

8 <https://www.unodc.org/unodc/human-trafficking/Webstories2020/covid-19-pandemic-and-its-impact-for-victims-and-survivors-of-trafficking-in-persons.html>